

עין משפט
נר מצוה

ג א ב ג
מ"י פ"ח מה' שנת ה'תשס"ז:

תורה אור השלם

1 ואם אחר היכל יקדיש שדרו וחדש לו הבדן את הבסס על פי השנים הנותרת עד שנת היכל ונגרע מערכי:

יקרא בו יח
2 ארזים לא עממורו בגן אלהים ברושים לא דמו אל סעפתיו ותרמנים לא היו בפארתיו כל עץ בגן אלהים לא דמה אליו בשיף:
יחזקאל לא ח
3 הלך צדקות דובר מישורים מאס בביעץ משקויו גער פניו מתמר בשדור אטם אונז משמע דמיז ונעצב עיניו מראות ברע:
ישעיהו לג טו
4 המבליג שר על עץ ושר על מבצר יבוא:

עמוס ה ט
5 סוד יי יקראו ובריתו להודיעם:
התלים כה יד

רבינו חננאל

בבית. הוא הנקרא בלשון ישמעאל דומל. ולא נודע לנו על הבחינת כולו להוציא סביבין, או על פיו להוציא מורשא שלו שהיו גבהן כולן. והוא גופו. שבלול. אמרו הוא רמז שנקרא חבלייל. חפשיית, בלשון ישמעאל וקובה, והוא דבר שמתכנס על העור מן הטיגין. מפני, חיה קטנה שהיא מהלכת בין רגלי הארי רצועת בקול גדול ומבהלת הארי, ונקראת אלפרתאן. סטניז, שנקראת בלשון ישמעאל אלכטנאף. מ"ט רחלות מיכסאין באליה ועיזי מגילאין. א"ל רחלות גזוזות צמר ואנן מתכסין מהן, אבל עזים לא. כסי, קוצים. מותכילתא, סולם. מסיכלא, ספל קטן של מים. שמן כדי לסוך אבר קטן של תנינן בן יומו. והא דתניא כדי לסוך אבר קטן בן יומו, לא פירושא ב' סיכות אבר קטן וקטן נמי בן יומו, אלא אבר קטן והקטן ההוא בן יומו.

עז:

גראינין. מתניתין דפרקין דלעילי) חוץ מקליפתן וגרעיניהן: **וגגרע**. והגרעינין זוּרקין ונגרעין מתוך האוכל: **אוממוס**. גבי גחלים מיימתין ליה צביצ'ל זולנין) **א**) גחלים יכול עוממות ת"ל אש ויקרא טז] אי אש יכול שלהבת כו': **עממווהו**. לא החשיכו מראיתו להיות הס נאים ממנו: **מאמלין**. לקמן גבי עינים של מת צפ' שואל (דף קנא:): **צמשיפה של קילור**. שרגילין לשופו צחלב של אשה: **כדי לשוף צמים**. לשני עינים: **כדי שיפה או כדי אחיה ושיפה**. מה שנדבק בצלצעותיו לצד מה שנותן צעיניו: **אפומא דנולה כתיס**. וכל מכה קרויה פה: **מורשא קמא**. עליון של מכה: **שצול**. לימצ"א ^(א): **לכתיס**. מניחה ^א (לכתיס) עליו: **זצוז לזירעה**. למי שעקף לירעה כותש זצוז ומניחה עליו: **לחפפוס**. מין שחין: **סממים**. אייראליא"ה צלע"ז: **לעקרב**. עקינת עקרב כותש סממית ומניחה עליו: **ושיף**. ומושח: **מפגיע**. מיה קטנה וקולה גדול ושומע וירא שמהא צריה גדולה וזורח: **יפוש**. נכנס לפיל צחוטמו וכן סממית לעקרב נכנס לו צאזנו: **סנונים**. ארונדייל"א נכנסת תחת כנפי הנשר ומעכבו מפרישת כנפיו: **כילצים**. שרץ קטן ונכנס לגר גדול צאזנו: **המצליג שוד על עז**. המחזיק שדוד על הגבור: **כל חללי עלמא**. פירוש דברים הנעשים בכל חלל העולם: **מסגין צריש עדרא**. מהלכות צראש העדר: **צרישא חשוכא**. סתם עזים שחורות סתם רחלות לצנות: **מכסיין**. צונצ' והני מגליין. העזים אין להם אליה: **הני דמכסינ מינייהו**. רחלים שאנחנו מתכסין ממזמן גם הן מכוסות: **דאלנה כיסי**. קוצים לפיכך וצזו קצר כדי שלא ידבקו זה הקוצים: **וצעי לנרכושי צקי**. להצרית הימושין: **קמאל**. ארצה. ולי"ג קמאל [נמלה]: **חילפי**. ערצה: **ואי קשיא נדיא ומסעוורא**. ואס היתה קשה תנוד ותעקך כשמתה צעלים: **ומסעוורא**. יסתמו עיניה שמראות עיניה תלויה זה כדשמואל: **סימרא דפרנגוולא מיזילא לעילא**. רים של עין המתחמן כשעוצם עיניו עולה למעלה מן העליון וצשאר כל צריה העליון שוכב על התחמון: **משוס דדייר אדפי**. שעולה צלילות על הקרשים והקורות צריך שיעלה התחמון על העליון מפני העשן שלא יכנס צעיניו: **מסנוליסא**. דבר שמתצילין צו כגון כותח או שאר ליפתן: **מסי סנלה דא**. לכשיכלה מה נאכל. ולי"ג ממי תכלה דא לפי שאינו כלה עד זמן ארוך שאינו נאכל אלא מעט מעט: **ציפא צא ואיסיצ**. שדרך לשעב צצית: **צקסא**. צית צר וקטן: **צי עקסא**. צית צר: **כופסא**. מכחשת. ל"א מדה לחטין. ולי"ג כמין גולם עץ עשוי לשיצה כמו כופת שאור שיחדה לשיצה דתניא בצפסחים (דף מה:): **דוף סיצ**. כפוף אותו ושצ עליו: **לצני לצני**

שבולול לכתינת ברא זבוב לצירעה יתוש לנחש ונחש לחפפית וסממית לעקרב **א**) היכי עביד ליה מייתי חדא אוכמא וחדא חוירא ושלקי להו ושייפי ליה ת"ר חמישה אימות הן אימת חלש על גבור אימת מפגיע על ארי אימת יתוש על הפיל אימת סממית על העקרב אימת סנונית על הנשר אימת ^א כילבית על לויתן א"ר יהודה אמר רב מאי קרא ^אהמבליג שוד על עז: **א**) רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה וחזייה דהוה בריחא דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה א"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא מ"ט הני מכסיין והני מגליין הני דמכסינן מינייהו מכסיין והני דלא מכסינן מינייהו מגליין מ"ט גמלא וזומר גנובתיה משום דאכל ^א כיסי מ"ט תורא אריכא גנובתיה משום דדייר באגמי ובעי לכרכושי בקי מ"ט קרנא דקמצא רכיכא משום דדיירא בחילפי ואי קשיא נדיא ומתעוורא דאמר שמואל האי מאן דבעי דליסמיה לקמצא לשלופינהו לקרני' מ"ט האי תימרא דתרנגולתא מודלי לעילא דדיירי אדפי ואי עייל קטרא מתעוורא ^א דשא דרך שם דרגא דרך גג מתכוליתא מתי תכלה דא ביתא בא ואיתיב בה ביקתא בי עקתא כופתא כוף ותיב לבני לבני בני הוצא חציצה חצבא שחוצב מים מן הנהר כוזה כוזה שומיתא שטותא משיכלא מאשי כולה משיכלתא ^א משיא כלתא ^א אסיתא חסירתא בוכנה בוא ואכנה לבושה לא בושה גלימא שנעשה בו כגלם גולתא גלי ואיתיב פוריא שפרין ורבינ עליה בור זינקא בור זה נקי סודרא ^א סוד ה' ליראיו אפדנא אפיתחא דין ת"ר) שלשה כל זמן שמזקינין מוסיפין גבורה ואלו הן דג ונחש וחזיר: שמן כדי לסוך אבר קטן: אמרי דבי ר' ינאי שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו מיתיבי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו מאי לאו אבר קטן דגדול ואבר גדול של קטן בן יומו אמרי לך דבי ר' ינאי לא יזה"ק שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו לימא כתנאי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' נתן אומר כדי לסוך אבר קטן מאי לאו בהא קמייפלגי דר"ש בן אלעזר סבר אבר קטן של קטן ור' נתן סבר אבר קטן דגדול או אבר גדול דקטן אבל אבר קטן של קטן בן יומו לא לא דכולי עלמא אבר קטן דקטן בן יומו לא וליתא

צני. מתקיים לדורות הרבה: **הוא**. גדר קוצים או לולצים: **חליצה**. אינו דבר קיימא אלא חליצה צעלמא: **כווא**. כלי חרס קטן: **כזה**. כלומר דבר מועט וקל כמו זהו מהו חשוד למלאותו לי מייך צמתנה: **שוטיסא**. צד של הדם שמרקדין צו לפני כלה: **שטוסא**. נראה המרקד כשוטטה: **משינלא**. ספל גדול שהכל רוחאים ידיהם ורגליהם ממנו: **משו כולא**. רוחך את הכל: **משינלסא**. ספל קטן ונאה: **משיא כלסא**. מיוחד לחשודים כמו כלה ואשה חשודה לרחוץ ממנו: **אסיסא**. מורטיי"ר: **חסיפסא**. שחסר החקיקה מצפנים: **צוננא**. עלי שכותשין צו: **לצושא**. חלוק עליון שקורין שרו"ק: **לא צושה**. למנוע הבושה שמכסה כל החלוקים התחתונים הקרושים ורעים: **נגולם**. שאין לו חיתוך אצרים: **גולסא**. מקטורין נאה: **גלי וסיצ**. כשהוא יושב מגלה עצמו שלא ישב עליו שלא יכלכנו ולא יושפנו צקרקע וישיר שערו ויקרע ויצלה: **צור זינקא**. צור שיצבו מימיו קורין כן: **נקי**. חסר מימיו: **סודרא**. דרך תלמידי חכמים לעטוף סודר: **אפדנא**. טרקלין של מלכים: **אפסחא**. אל פתח זה יצאו הכל אס למשפט אס לשרת המלך: **אבר קטן**. אחד מפרקי אצבע קטנה: **דגדול**. של אדם גדול והאי קטן אצבר קאי. אי נמי אבר גדול של קטן והאי קטן אצברא קאי ולא אצבר: **לא אבר קטן**. וקטן אכולא מילתא קאי אבר קטן של גוף קטן: **דרכי שמעון כו'**. והכי קאמר כדי לסוך צו אבר קטן וקטן יחא הגוף בן יומו ודי' נתן סבר חד קטן אמרינן או האצבר או הגוף אצל מרי קוטני לא: **ה"ג דכולי עלמא אבר קטן של קטן בן יומו לא**

המוציא יין פרק שמיני שבת

גראינין או גרעינין אמר רבא בר עולא ^א ונגרע מערכך איבעיא להו ^אאוממות או עוממות אמר רב יצחק בר אבדימי ^א ארזים לא עממוהו בגן אלהים איבעיא להו ^אמאמצין תנן או מעמצין א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן ^אועוצם עיניו מראות ברע ת"ר **א**המוציא חלב של בהמה כדי גמיהא חלב של אישה ולובן של ביצה כדי ליתן במשיפא **א**) של קילור [קילור] כדי לשוף במים בעי רב אשי כדי שיפה או כדי אחיזה ושיפה תיקו: **דבש כדי ליתן על הכתית: תנא כדי ליתן על פי כתית בעי רב אשי על כתית אפומא דכולה כתית או דילמא יאמורשא קמא דכתית לאפוקי ^א הודרנא דלא תיקו: אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה ברא שבלול לכתינת ברא זבוב לצירעה יתוש לנחש ונחש לחפפית וסממית לעקרב **א**) היכי עביד ליה מייתי חדא אוכמא וחדא חוירא ושלקי להו ושייפי ליה ת"ר חמישה אימות הן אימת חלש על גבור אימת מפגיע על ארי אימת יתוש על הפיל אימת סממית על העקרב אימת סנונית על הנשר אימת ^א כילבית על לויתן א"ר יהודה אמר רב מאי קרא ^אהמבליג שוד על עז: **א**) רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה וחזייה דהוה בריחא דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה א"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא מ"ט הני מכסיין והני מגליין הני דמכסינן מינייהו מכסיין והני דלא מכסינן מינייהו מגליין מ"ט גמלא וזומר גנובתיה משום דאכל ^א כיסי מ"ט תורא אריכא גנובתיה משום דדייר באגמי ובעי לכרכושי בקי מ"ט קרנא דקמצא רכיכא משום דדיירא בחילפי ואי קשיא נדיא ומתעוורא דאמר שמואל האי מאן דבעי דליסמיה לקמצא לשלופינהו לקרני' מ"ט האי תימרא דתרנגולתא מודלי לעילא דדיירי אדפי ואי עייל קטרא מתעוורא ^א דשא דרך שם דרגא דרך גג מתכוליתא מתי תכלה דא ביתא בא ואיתיב בה ביקתא בי עקתא כופתא כוף ותיב לבני לבני בני הוצא חציצה חצבא שחוצב מים מן הנהר כוזה כוזה שומיתא שטותא משיכלא מאשי כולה משיכלתא ^א משיא כלתא ^א אסיתא חסירתא בוכנה בוא ואכנה לבושה לא בושה גלימא שנעשה בו כגלם גולתא גלי ואיתיב פוריא שפרין ורבינ עליה בור זינקא בור זה נקי סודרא ^א סוד ה' ליראיו אפדנא אפיתחא דין ת"ר) שלשה כל זמן שמזקינין מוסיפין גבורה ואלו הן דג ונחש וחזיר: שמן כדי לסוך אבר קטן: אמרי דבי ר' ינאי שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו מיתיבי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו מאי לאו אבר קטן דגדול ואבר גדול של קטן בן יומו אמרי לך דבי ר' ינאי לא יזה"ק שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו לימא כתנאי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' נתן אומר כדי לסוך אבר קטן מאי לאו בהא קמייפלגי דר"ש בן אלעזר סבר אבר קטן של קטן ור' נתן סבר אבר קטן דגדול או אבר גדול דקטן אבל אבר קטן של קטן בן יומו לא לא דכולי עלמא אבר קטן דקטן בן יומו לא וליתא**

שבולול לכתינת ברא זבוב לצירעה יתוש לנחש ונחש לחפפית וסממית לעקרב **א**) היכי עביד ליה מייתי חדא אוכמא וחדא חוירא ושלקי להו ושייפי ליה ת"ר חמישה אימות הן אימת חלש על גבור אימת מפגיע על ארי אימת יתוש על הפיל אימת סממית על העקרב אימת סנונית על הנשר אימת ^א כילבית על לויתן א"ר יהודה אמר רב מאי קרא ^אהמבליג שוד על עז: **א**) רבי זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דבי חמוה וחזייה דהוה בריחא דעתיה ואי בעי מיניה כל חללי עלמא הוה אמר ליה א"ל מ"ט עיזי מסגן ברישא והדר אימרי א"ל כברייתו של עולם דברישא חשוכא והדר נהורא מ"ט הני מכסיין והני מגליין הני דמכסינן מינייהו מכסיין והני דלא מכסינן מינייהו מגליין מ"ט גמלא וזומר גנובתיה משום דאכל ^א כיסי מ"ט תורא אריכא גנובתיה משום דדייר באגמי ובעי לכרכושי בקי מ"ט קרנא דקמצא רכיכא משום דדיירא בחילפי ואי קשיא נדיא ומתעוורא דאמר שמואל האי מאן דבעי דליסמיה לקמצא לשלופינהו לקרני' מ"ט האי תימרא דתרנגולתא מודלי לעילא דדיירי אדפי ואי עייל קטרא מתעוורא ^א דשא דרך שם דרגא דרך גג מתכוליתא מתי תכלה דא ביתא בא ואיתיב בה ביקתא בי עקתא כופתא כוף ותיב לבני לבני בני הוצא חציצה חצבא שחוצב מים מן הנהר כוזה כוזה שומיתא שטותא משיכלא מאשי כולה משיכלתא ^א משיא כלתא ^א אסיתא חסירתא בוכנה בוא ואכנה לבושה לא בושה גלימא שנעשה בו כגלם גולתא גלי ואיתיב פוריא שפרין ורבינ עליה בור זינקא בור זה נקי סודרא ^א סוד ה' ליראיו אפדנא אפיתחא דין ת"ר) שלשה כל זמן שמזקינין מוסיפין גבורה ואלו הן דג ונחש וחזיר: שמן כדי לסוך אבר קטן: אמרי דבי ר' ינאי שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו מיתיבי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו מאי לאו אבר קטן דגדול ואבר גדול של קטן בן יומו אמרי לך דבי ר' ינאי לא יזה"ק שמן כדי לסוך אבר קטן של קטן בן יומו לימא כתנאי שמן כדי לסוך אבר קטן וקטן בן יומו דברי ר' שמעון בן אלעזר ר' נתן אומר כדי לסוך אבר קטן מאי לאו בהא קמייפלגי דר"ש בן אלעזר סבר אבר קטן של קטן ור' נתן סבר אבר קטן דגדול או אבר גדול דקטן אבל אבר קטן של קטן בן יומו לא לא דכולי עלמא אבר קטן דקטן בן יומו לא וליתא

צני. מתקיים לדורות הרבה: **הוא**. גדר קוצים או לולצים: **חליצה**. אינו דבר קיימא אלא חליצה צעלמא: **כווא**. כלי חרס קטן: **כזה**. כלומר דבר מועט וקל כמו זהו מהו חשוד למלאותו לי מייך צמתנה: **שוטיסא**. צד של הדם שמרקדין צו לפני כלה: **שטוסא**. נראה המרקד כשוטטה: **משינלא**. ספל גדול שהכל רוחאים ידיהם ורגליהם ממנו: **משו כולא**. רוחך את הכל: **משינלסא**. ספל קטן ונאה: **משיא כלסא**. מיוחד לחשודים כמו כלה ואשה חשודה לרחוץ ממנו: **אסיסא**. מורטיי"ר: **חסיפסא**. שחסר החקיקה מצפנים: **צוננא**. עלי שכותשין צו: **לצושא**. חלוק עליון שקורין שרו"ק: **לא צושה**. למנוע הבושה שמכסה כל החלוקים התחתונים הקרושים ורעים: **נגולם**. שאין לו חיתוך אצרים: **גולסא**. מקטורין נאה: **גלי וסיצ**. כשהוא יושב מגלה עצמו שלא ישב עליו שלא יכלכנו ולא יושפנו צקרקע וישיר שערו ויקרע ויצלה: **צור זינקא**. צור שיצבו מימיו קורין כן: **נקי**. חסר מימיו: **סודרא**. דרך תלמידי חכמים לעטוף סודר: **אפדנא**. טרקלין של מלכים: **אפסחא**. אל פתח זה יצאו הכל אס למשפט אס לשרת המלך: **אבר קטן**. אחד מפרקי אצבע קטנה: **דגדול**. של אדם גדול והאי קטן אצבר קאי. אי נמי אבר גדול של קטן והאי קטן אצברא קאי ולא אצבר: **לא אבר קטן**. וקטן אכולא מילתא קאי אבר קטן של גוף קטן: **דרכי שמעון כו'**. והכי קאמר כדי לסוך צו אבר קטן וקטן יחא הגוף בן יומו ודי' נתן סבר חד קטן אמרינן או האצבר או הגוף אצל מרי קוטני לא: **ה"ג דכולי עלמא אבר קטן של קטן בן יומו לא**

מסורת הש"ס

א) פסחים עה: ע"ש צרכוס נג: ע"ש, צ [לקמן קנא: ע"ש], א) גני הערוך כלית וע"י חולין ז, כלית חליפס ופירש"י כמו הכא וע"י משנה צע"י לה: וצברייתא שם לט: מ. איסא כיצבית, ד) גני הערוך ערך צס צ' כיסי פי' עשים שיש בןן קוצים ביומא, א) כמותות י: ע"ש, א) פי' מדוכה, א) ע"י ל:, א) דף ע"ז, ט) [נפסחים עה:], א) [נשל"ל מח"ז], א) פי' צרכסי"ב צ"ב ע"ד ד"ה צאופייה,

הגהות הב"ח

א) גב' ולוין של פילה כדי לתן צמשיפא קילור כדי כל"ל ותיב' של נמחק:
ב) שם דכתיב לאפוקי הדרר (א) שם וסממית לעקרב ונחש להפפית היכי עביד:
ד) שם שוד על עז אמר ר' זורא אשכחיה לרב יהודה:
ה) רש"י ד"ה אוממות וכו' צביצ' זולין וקאח ובלא המחיתה גחלי אש גחלים יטל עוממות:
ו) ד"ה שצול לימצא. י"ב צ' שקורין שטעק צליא:

גליון הש"ס

גב' משיא בלחא. ע"י רש"י ע"י דף נא ע"צ ד"ה דקמסא:

לעני רש"י

לימצ"א. שבלול.
אייראניא"ה [אייריני"א]. עכביש.
ארונדייל"א. סנונית.
מורטיי"ר. מדוכה.
שרי"ק. חלוק על הבגדים.

מוסף רש"י

עוממות. ככיות (פסחים טו:). ארזים לא עממוהו. לא הכסיו את מאליתו, לפי שהיה נאה מכל חליטת, ועל חיסם מתך צור נאמר (פסחים טו:). משיכילא. אינה עשויה כמין כופע אלא כלי ארוך, ובלשון כנען אקדון, ונתנין צו מים (ע"י נא:). מאשי כולה. שמתכסין צו בגדים ורחצין צו ידיהן (טו:).